

Wieloletni i praca
prekierując autorom Komisji
i Habilitacji.

Wpł. emailem
15.10.2020. (MR)

19.10.2020
Prof. dr hab. Andrzej Szmyt

Przewodnicząca
Rady Dyscypliny Nauk Prawne
Prof. dr hab. Beata Gronowska

Uniwersytet Gdański

Ocena

dorobku naukowego dr Edyty Tkaczyk, ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięcia naukowego, będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, w postaci rozpraw p.t. „Odzycie przepisu prawnego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Studium na przykładzie Polski i Austrii” (Toruń 2019, ISBN 978-83-8180-015-0, ss. 473, Wyd. Adam Marszałek) oraz p.t. „Zasada równowagi władz po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego K 47/15” (Wyd. Difin 2019, ISBN 978-83-8085-863-3, ss. 262)

Zgodnie z uchwałą Nr 57/RDN/N/2020 Rady Dyscypliny Naukowej – Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych – w dyscyplinie nauk prawnych dr Edycie Tkaczyk oraz wyznaczeniu mi funkcji recenzenta w tejże komisji, przedstawiam ocenę osiągnięć naukowych dr Edyty Tkaczyk, wraz z elementami aktywności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitantki. Jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Edyta Tkaczyk wskazała dwie monografie: 1) „Odzycie przepisu prawnego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Studium na przykładzie Polski i Austrii” (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 473, ISBN 978-83-8180-015-0), 2) „Zasada równowagi władz po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego K 47/15” (Wydawnictwo Difin 2019, ss. 262, ISBN 978-83-8085-863-3).

Kryterium dokonanej oceny stanowią przepisy art. 219 ust.1 pkt 1 i 2 lit.a) oraz pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 r., poz. 1668, z późn. zm.). W zakresie stanu faktycznego podstawą przedkładanej opinii jest znajomość publikacji Habilitantki oraz dokumentacja postępowania habilitacyjnego, przygotowana przez Habilitantkę i przedłożona mi przy piśmie Przewodniczącej wspomnianej Rady Dyscypliny Naukowej Prof. dr hab. Bożeny Gronowskiej z dnia 16 czerwca 2020 r.

Zgodnie z przywołanymi wyżej przepisami art. 219 przywołanej ustawy, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora, 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny – tu nauk prawnych, w tym co najmniej 1 monografię naukową (wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii było ujęte w stosownym, zgodnie z przepisami, wykazie ministerialnym), 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową, realizowaną w więcej niż jednej uczelni (instytucji naukowej), w szczególności zagranicznej.

I. Ocena dorobku naukowego i aktywności Habilitantki

Habilitantka Edyta Barbara Tkaczyk urodziła się 29 kwietnia 1978 r. w Warszawie. Tamże ukończyła szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące. W latach 1997-2002 studiowała w Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego na Uniwersytecie Warszawskim, uzyskując kolejno dyplom licencjata (2000 r.) w zakresie samorządu terytorialnego i rozwoju lokalnego oraz (2002 r.) dyplom magistra administracji w tymże samym zakresie. W latach 2002-2004 na Uniwersytecie Warszawskim ukończyła Podyplomowe Studia w zakresie Zagadnień Legislacyjnych. Kolejno odbyła studia prawnicze na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, kończąc je w 2007 r. z tytułem zawodowym magistra prawa.

W latach 2007-2012 kontynuacją rozwoju Habilitantki są niestacjonarne studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, zwieńczone w 2012 r. obroną rozprawy doktorskiej p.t. „Realizacja prawa inicjatywy ustawodawczej w polskim prawie konstytucyjnym”. Promotorem rozprawy był Prof.

Janusz Trzcíński. W postępowaniu tym pełniłem rolę recenzenta rozprawy. Na rozprawie doktorskiej oparta została monografia, wydana drukiem w 2014 r. przez Wydawnictwo Sejmowe (ss.290).

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych Habilitantka opublikowała kilka artykułów naukowych w takich czasopismach jak „Przegląd Legislacyjny”, „Przegląd Sejmowy”, „Przegląd Sądowy”, „Prawo Unii Europejskiej w praktyce”, a także wydany przez Wydawnictwo Lexis Nexis „Komentarz do ustawy o rzecznikach patentowych” (ss. 256). Publikacje ówczesne koncentrowały się na zagadnieniach samorządu zawodowego, uzasadnień projektów ustaw, trybu ustawodawczego, rzecznictwie patentowym.

W owym czasie Habilitantka łączyła studia z pracą zawodową. W 2002 r. odbyła miesięczny staż zawodowy w Urzędzie Komitetu Integracji Europejskiej, w latach 2003-2008 pracowała w Biurze Prawnym i Orzecznictwa na stanowisku legislacyjnym w Głównym Inspektoracie Transportu Drogowego w Warszawie. W latach 2008-2012 pracowała w Wydziale Prawnym i Legislacji Urzędu Patentowego RP. Od 2012 r. Habilitantka wykonuje zawód legislatora w Biurze Legislacyjnym Kancelarii Sejmu RP. Dodajmy, że w 2013 r. odbyła też roczną aplikację sejmową (Kancelaria Sejmu), a także uzyskała wpis na listę Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie. Wyraźnym rysem rozwoju Habilitantki w owym czasie była specjalizacja w sprawach legislacji, pozostająca w ścisłym związku nauki i praktyki zawodowej. Pozostaje to nadal aktualne, jako że dr Edyta Tkaczyk wykonuje pracę legislatora w Wydziale Tekstów Jednolitych i Analizy Techniki Prawodawczej w Biurze Legislacyjnym Kancelarii Sejmu.

Od 2014 r. dr Edyta Tkaczyk jest równolegle zatrudniona w pełnym wymiarze czasu na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Menedżerskiej w Warszawie, w ramach Instytutu Nauk Prawnych, Administracji i Bezpieczeństwa. Tu wypromowała kilkunastu licencjatów oraz kilkudziesięciu magistrów. Była także recenzentem, łącznie kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich. Prowadzi seminaria dla studentów, w zakresie administracji publicznej, bezpieczeństwa narodowego, ochrony

danych osobowych i informacji niejawnych, prawa pracy i polityki zatrudnienia. Prowadzi przedmioty na czterech kierunkach (prawo, administracja, bezpieczeństwo narodowe, pedagogika). Prowadzone wykłady obejmują zwłaszcza prawo konstytucyjne, konstytucyjny system organów państwa, legislację administracyjną, postępowanie sądowo-administracyjne, finanse publiczne i instytucje budżetowe, prawo pracy i polityka zatrudnienia. W ramach zespołów dydaktycznych i legislacyjnych w Wyższej Szkole Menedżerskiej uczestniczy w przygotowywaniu stosownych dokumentów na potrzeby uczelni.

Dr Edyta Tkaczyk realizuje swą aktywność naukową także poza Wyższą Szkołą Menedżerską. W 2019 r. odbyła miesięczny staż naukowy w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym (Zakład zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy w Pracowni Prawnych i Ekonomicznych Problemów Ochrony Pracy). W ramach współpracy ze Studenckimi Zeszytami Naukowymi na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie zrecenzowała około 30 artykułów. W Prywatnej Wyższej Szkole Nauk Społecznych, Komputerowych i Medycznych w Warszawie była członkiem międzynarodowego zespołu badawczego w r. akad. 2018/2019, a także dwukrotnie członkiem komitetu organizacyjnego ogólnopolskiej i międzynarodowej konferencji naukowej (kwiecień – maj 2019 r.). Uczestnictwo w także innych konferencjach fachowych w Polsce obejmowało kilkakrotnie wystąpienia z referatami oraz publikacje pokonferencyjne. Habilitantka jako legislator uczestniczy w pracach „Polskiego Towarzystwa Legislacji”.

Po doktoracie Habilitantka opublikowała około 30 opracowań w postaci rozdziałów w monografiach i artykułów w recenzowanych czasopismach (Przegląd Sądowy, Przegląd Prawa Publicznego, Studia Prawnicze i Administracyjne, Studia Iuridica Lublinensia, Prawo Europejskie w Praktyce, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego, Przegląd Prawa Konstytucyjnego, Studia Społeczne). Publikowała też glosy i recenzje. Była też współautorką w komentarzu praktycznym do „Prawa o szkolnictwie wyższym po

nowelizacji” (2015 r.), w zakresie dotyczącym studiów doktoranckich. Szczegółowy wykaz swych publikacji sprzed doktoratu i po doktoracie Habilitantka zawarła w dokumentacji postępowania habilitacyjnego. Po doktoracie obejmowały one – przedmiotowo biorąc – m.in. zagadnienia sądowej kontroli orzeczeń wydawanych w postępowaniu dyscyplinarnym wobec osób wykonujących zawody prawnicze, prawa inicjatywy ustawodawczej, legitymacji organizacji zawodowych do wszczynania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, uzasadnienia projektu ustawy o zmianie konstytucji, zawodu biegłego rewidenta, prawa do sądu, obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, ochrony życia i zdrowia ludzkiego, przepisów o Służbie Ochrony Państwa, a także wybranych aspektów orzecznictwa konstytucyjnego – co stanowiło nawiązanie do późniejszych monografii habilitacyjnych. Bibliometryczny wykaz publikacji Habilitantki daje łącznie 466 punktów. Baza Google Scholar wykazuje cytowania publikacji. Widać różnorodność form publikacyjnych autorstwa dr Edyty Tkaczyk. Tematyka badań jest zróżnicowana.

Niestety uwagi powyższe nie upoważniają mnie do pozytywnych konkluzji co do wykazywania się przez dr Edytę Tkaczyk istotną aktywnością realizowaną przez Habilitantkę zgodnie z ustawowymi wymogami. Co do liczby publikacji można uznać, że są to standardy przeciętne, częściowo stanowiące powielanie materii doktoratowej, częściowo wykazanej później jako monografie stanowiące osiągnięcia habilitacyjne. Trudno dostrzec tu dominantę o twórczym charakterze. Część publikacji zamieszczona jest w czasopismach i wydawnictwach bez istotnej renomy, część w czasopiśmie szkoły zatrudniającej Habilitantkę, znaczna część ma charakter głównie opisowy. Brak publikacji zagranicznych, a referaty konferencyjne są pochodną konferencji w miejscu zatrudnienia i współorganizowanej przez Habilitantkę. Skromne osiągnięcia nie mogą więc być uznane za istotne, a oparty na nich – w tym zakresie – wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego traktuję jako przedwczesny.

II. Osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust.1 pkt 2 przywołanej wcześniej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Habilitantka wskazała

dwie monografie swego autorstwa: 1) „Odżycie przepisu prawnego po wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Studium na przykładzie Polski i Austrii” (Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2019, ISBN 978-83-8180-015-0, ss. 473), 2) „Zasada równowagi władz po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego K 47/15” (Wyd. Difin 2019, ISBN 978-83-8085-863-3, ss. 262). Recenzentami wydawniczymi pierwszej z nich byli dr hab. Mirosław Karpiuk (UWM) oraz dr hab. Krzysztof Prokop (UPH), drugiej zaś prof. dr hab. Jan Wawrzyniak (ALK) oraz dr hab. Mirosław Karpiuk. Wskazanie dwóch monografii jako osiągnięcia habilitacyjnego jest praktyką nietypową, ale dopuszczalną ustawowo, jako że przywołany wyżej przepis mówi o „co najmniej” jednej monografii. Habilitantka zgłosiła obie monografie we wskazanej kolejności, ale obie ukazały się drukiem w tym samym roku (2019). Przedstawienie każdej z nich w autoreferacie wydaje się jednak wskazywać na priorytetowe - dla Habilitantki - znaczenie pierwszej z nich.

Habilitantka w odniesieniu do pierwszej monografii stwierdza w uzasadnieniu wyboru tematu, iż zapoznaje ona z podstawowymi pojęciami, metodami i narzędziami dotyczącymi konsekwencji wydania wspomnianego orzeczenia, opisuje etapy tworzenia konstytucyjnego systemu po wydaniu takiego orzeczenia oraz jego funkcjonowanie. Monografia ma być – w zamiarze autorskim – próbą odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu, w tym i z uwagi na skalę zjawiska w praktyce, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o odżyciu przepisów prawa wpływa na system prawa.

Cel badawczy Habilitantka rozwija w katalogu pytań dotyczących szczegółowych kwestii: jaki charakter powinno mieć zaskarżenie przepisów nowelizujących? – czy Trybunał Konstytucyjny powinien oceniać tylko i wyłącznie przepisy nowelizujące czy też nowelizowane? – w jakim zakresie funkcja przepisu nowelizującego oddziałuje na system prawny w chwili zaskarżenia do Trybunału Konstytucyjnego? – czy tzw. wyroki o odżyciu przepisów powinny być traktowane bezpośrednio czy jest to wskazówka dla ustawodawcy, że należy coś zmienić w prawie czy należy je uzupełnić? – czy rozstrzygnięcie o odżyciu przepisów prawnych powinno być stosowane przez wszystkie podmioty bezpośrednio? – czy orzeczenie o

odżyciu przepisów prawnych powinno być interpretowane zgodnie z dyrektywami prawniczymi? – czy dla kształtu systemu prawnego wyrok o odżyciu może mieć znaczenie, że przedmiotem kontroli był przepis nowelizujący albo nowelizowany? – jakie są skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego, gdy niekonstytucyjność dotyczy nie tylko trybu? – czy skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego może nastąpić tzw. odżycie przepisów prawnych? – jakie przesłanki (formalne i materialne) warunkują zaistnienie sytuacji tzw. odżycia przepisów prawnych i jakie mają one skutki dla systemu prawnego?

Szczegółowsze rozważania Habilitantka przedstawia na bardzo szerokim tle opisowych uwag wprowadzających, ukazujących praktycznie wszelkie aspekty materii kontroli konstytucyjności prawa. Odzwierciedla to już sama struktura pracy, obejmująca jedenaście rozdziałów merytorycznych. Są to: rozdz. I – Struktura kontroli ustawy nowelizującej, rozdz. II – Istota i przesłanki kontroli ustawy nowelizującej, rozdz. III – Kryterium kontroli: niezgodność ustawy z Konstytucją, rozdz. IV – Legitymacja wniosku w drodze żądania do przeprowadzenia kontroli, rozdz. V – Skutki prawne wyroków uchylających w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym, rozdz. VI – Skutek odnośnie stanów faktycznych powstałych przed ogłoszeniem, rozdz. VII – Skutek odnośnie stanów faktycznych urzeczywistnionych po ogłoszeniu, rozdz. VIII – Skutek wiążący, rozdz. IX – Kontrola ustaw w porządku konstytucyjnym Austrii, rozdz. X – Skutki powstałe przez wejście w życie uchylecia w porządku konstytucyjnym Austrii, rozdz. XI – Analiza orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wydanych na podstawie art. 140 ust. 6 Konstytucji Austrii.

W odniesieniu do drugiej monografii Habilitantka w kontekście celu badawczego ogólnie podkreśla brak szerszych analiz doktrynalnych materii równowagi władz po tytułowym orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego, co skutkuje wymogiem ustalenia: a) na czym polega zasada równowagi władz w państwie po tymże orzeczeniu, b) które podmioty prawa należy uważać za podległe tej zasadzie i co decyduje o nadaniu jej takiego statusu, c) jakie konsekwencje dla zasady równowagi władz niesie za sobą nieopublikowanie orzeczenia. Strukturę monografii

Habilitantka ujęła w pięciu rozdziałach. Są to: rozdz. I – Znaczenie i podstawy zasady równowagi władz, rozdz. II – Rodzaje orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego i ich sposób oddziaływania na równowagę władz, rozdz. III – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w doktrynie i praktyce, rozdz. IV – Skutki prawne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w sferze równowagi władz, rozdz. V – Respektowanie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego przez poszczególne władze.

W odniesieniu do monografii nt. odżycia przepisu prawnego po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego należy podkreślić, że Habilitantka nie dość jasno określiła cel badań i nie otworzyła rozważań jasno sformalizowaną hipotezą badawczą. Wymieniony w postaci katalogu pytań szereg problemów nie spełnia zasadniczej roli. Nie pozwala też w konsekwencji na metodologicznie poprawne konkluzje. W zamian bieżące wywody stwarzają wrażenie dość chaotycznych, często trudnych do zrozumienia w generalnym kontekście, nie będących teoretyczną rekapitulacją wątków. Wrażenie to potęguje fakt, że poszczególne rozdziały nie są zwieńczone konkluzjami, a takowe pojawiają się w pracy w rozdziale VIII, choć obejmują całość „polskiej” części materii z poprzedzających rozdziałów.

W kwestiach szczegółowych należy podnieść krytycznie, że Habilitantka nie odnosi się do materii normatywnego charakteru ustawy zmieniającej, nie rozważa szerzej zagadnień teoretycznych derogacji i związanych z nimi sporów doktrynalnych. Niejasne jest stanowisko co do określenia przedmiotu kontroli na gruncie przepisu nowelizującego. Nie satysfakcjonuje skąpe wykorzystanie literatury w kontekście rozumowań uzasadniających odżycie normy prawnej (konieczność wypełnienia luki prawnej, zagwarantowanie pewności prawa). Uwagi o kryteriach kontroli konstytucyjności ustaw nie nawiązują szerzej do praktyki orzeczniczej i poglądów doktryny. Konkluzja cząstkowa o nakierowaniu kontroli prawa na uzdrowienie systemu prawa wydaje się nazbyt banalna. To samo zresztą dotyczy powtarzanych uwag o konieczności zapobiegania lukom w prawie. Zbyt ogólne wydaje się użycie argumentacji celowościowej z nadrzędności konstytucji dla systemowego uzasadnienia odżycia przepisów (norm). Postulat sporadycznego wydawania

omawianych wyroków jest jedynie próbą ominięcia trudności, jakie rodzą się na tle ustalania skutków co do odżycia przepisów (norm). Tylko powtórzeniem wcześniejszych ustaleń orzecznictwa i doktryny jest stanowisko Habilitantki w przedmiocie mocy wiążącej omawianych wyroków TK. Podsumowanie sumaryczne, zaprezentowane przez Habilitantkę, nie wnosi elementu nowości do wcześniejszych analiz doktrynalnych.

Gdy chodzi o część „austriacką” monografii, to również rozdział IX pracy, dotyczący materii podstaw hierarchicznej kontroli norm, nie wykracza ponad znane już poglądy polskiej doktryny. W gruncie rzeczy konstytucyjne rozwiązania austriackie mogą mieć dla polskiej sytuacji znaczenie mocno ograniczone, bowiem w polskiej konstytucji brak analogicznego przepisu w przedmiocie odżycia norm. Brak tu łącznika normatywnego. Natomiast w warstwie teoretycznej rozważania Habilitantki nie obejmują – w przedmiocie materii odżycia – nowego problemu badawczego. Konstatacje o odmienności sytuacji konstytucyjnej w obszarze polskim i austriackim oraz o sporności doktrynalnej zagadnienia odżycia norm nie mogą satysfakcjonować.

Nie ulega wątpliwości, że materia odżycia przepisów i norm jest sporna. Habilitantka to dostrzega, jednak w kluczowych sprawach brak pogłębionej analizy i jasnych konkluzji własnych. Uniemożliwia to przyjęcie, że rozprawa stanowi znaczny wkład w rozwój nauki prawa.

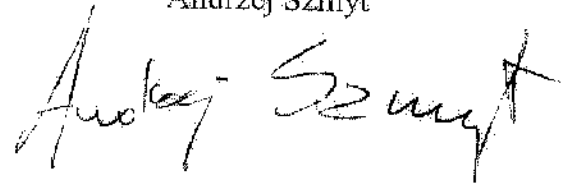
Gdy chodzi o monografię poświęconą zasadzie równowagi władz po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego K 47/15, to – niestety – również i tu nie znajduję podstaw do oceny, że praca oznacza znaczny wkład w rozwój nauki prawa. Rozważania są niepgłębione i w większości obejmują tło poświęcone zasadzie podziału władzy, zbyt marginalnie odnosząc się do równowagi władz. Nawet w zakresie wspomnianego tła poważnym mankamentem jest pominięcie nowszej literatury przedmiotu. Dominującym rysem pracy jest ogólny, opisowy i bez elementów nowości analitycznej przegląd dotychczasowych ustaleń co do funkcji poszczególnych władz

oraz działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego. Habilitantka nie wniosła tu znacznego wkładu, wymaganego przepisami ustawy.

III. Konkluzja

W kontekście ustawowych wymogów przewidzianych dla postępowania habilitacyjnego, negatywnie opiniuję wniosek dr Edyty Tkaczyk w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych. Obie przedłożone - jako osiągnięcie naukowe - monografie nie stanowią znacznego wkładu w rozwój nauk prawnych, jak też pozostała aktywność naukowa nie spełnia wymogu istotności. W obu wymiarach wniosek dr Edyty Tkaczyk uważam za przedwczesny.

Andrzej Szmyt

Gdańsk, 25 września 2020 r.